

**Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and
Innovation – SICMRI 2026**

**TA'LIMDA XATOLARDAN O'RGANISH: O'QITUVCHINING PEDAGOGIK
XATOLARNI QABUL QILISHI VA O'ZGARISHGA TAYYORLIGI**

Ibrohimova Diyora Bahodir qizi

Turan International University talabasi

Ilmiy raxbar: **Nurullayeva Ugulxon Ergashboyevna**

Annotatsiya

Mazkur maqolada ta'lim jarayonida xatolardan o'rganish fenomenining nazariy va amaliy mohiyati hamda o'qituvchining pedagogik xatolarni qabul qilishga va ulardan rivojlanish vositasi sifatida foydalanishga tayyorligi chuqur tahlil qilinadi. Zamonaviy pedagogik tafakkur doirasida xatolarni faqat salbiy natija sifatida emas, balki o'qituvchi kasbiy kompetensiyalarining shakllanishi va takomillashuvi uchun muhim manba sifatida talqin etish zarurligi asoslab beriladi. Maqolada refleksiv yondashuv, pedagogik tahlil va o'zgarishga ochiqlik orqali ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlari ilmiy jihatdan yoritiladi.

Kalit so'zlar

Pedagogik xato, refleksiya, kasbiy rivojlanish, ta'lim sifati, pedagogik tahlil, o'zgarish, moslashuvchanlik, o'qituvchi kompetensiyasi

Annotation

This article provides a thorough analysis of the theoretical and practical nature of the phenomenon of learning from mistakes in the educational process, as well as the teacher's readiness to accept pedagogical mistakes and use them as a means of development. Pedagogical error, reflection, professional development, quality of education, pedagogical analysis, change, flexibility, teacher result, but also as an important resource for the formation and improvement of teacher professional competencies. The article scientifically highlights the possibilities of improving the quality of education through a reflective approach, pedagogical analysis, and openness to change.

Keywords

Pedagogical error, reflection, professional development, quality of education, pedagogical analysis, change, flexibility, teacher competence.

Аннотация

В данной статье глубоко анализируется теоретическая и практическая сущность феномена обучения на ошибках в образовательном процессе, а также готовность учителя принимать педагогические ошибки и использовать их как инструмент развития. статье с научной точки зрения освещаются возможности повышения качества образования за счет рефлексивного подхода, педагогического анализа и открытости к изменениям.

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

Ключевые слова

Педагогическая ошибка, рефлексия, профессиональное развитие, качество образования, педагогический анализ, изменения, гибкость, компетентность учителя, педагогического анализа и открытости к изменениям.

Kirish

Ta'lim tizimi doimiy ravishda rivojlanib borayotgan murakkab ijtimoiy tizim sifatida pedagogik faoliyatning sifatiga yuqori talablarni qo'yadi. O'qituvchi faoliyati esa o'z mohiyatiga ko'ra noaniqlik va o'zgaruvchanlik bilan bog'liq bo'lib, unda turli pedagogik qarorlar qabul qilinadi. Ushbu jarayonda xatolarning yuzaga kelishi tabiiy va muqarrar hodisa hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik qarashlarda xatolarga munosabat keskin o'zgargan. Agar avvalgi yondashuvlarda xato kamchilik va muvaffaqiyatsizlik belgisi sifatida qaralgan bo'lsa, bugungi ilmiy nuqtai nazarda u rivojlanish, o'zgarish va takomillashuvning muhim manbai sifatida talqin etiladi. Shu jihatdan o'qituvchining xatolarga bo'lgan munosabati uning kasbiy rivojlanish darajasini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Asosiy qism

Pedagogik faoliyatda xatolardan o'rganish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarida refleksiya va tajriba asosida o'rganish konsepsiyalari bilan chambarchas bog'liq holda yoritilgan.

John Dewey ta'lim jarayonida tajriba va uning tahlilini markaziy o'ringa qo'yib, inson faoliyati natijalarini anglash orqali rivojlanishini asoslab bergan.

Lev Vygotsky bilim olish jarayonining ijtimoiy tabiatini yoritib, xatolarni tuzatishda hamkorlik va muloqot muhimligini ko'rsatgan.

Donald Schön reflektiv amaliyot nazariyasida mutaxassislarning o'z faoliyatini tahlil qilish orqali rivojlanishini ilmiy asoslab, xatolarning kasbiy o'sishdagi ahamiyatini ochib bergan.

Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda esa xatolarga ochiq munosabat o'qituvchining innovatsion fikrlashini va moslashuvchanligini rivojlantiruvchi omil sifatida qaraladi.

Mazkur tadqiqot refleksiv va tizimli yondashuv asosida olib borildi. Ilmiy adabiyotlar chuqur tahlil qilinib, pedagogik faoliyatda xatolarning o'rni va ularning o'qituvchi kasbiy rivojlanishiga ta'siri aniqlashtirildi.

Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, nazariy umumlashtirish va interpretatsiya metodlaridan foydalanildi. Ushbu yondashuv pedagogik xatolarni faqat natija sifatida emas, balki jarayon sifatida o'rganish imkonini berdi.

Pedagogik faoliyatni chuqur tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, xatolar ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, ular o'qituvchining kasbiy tajribasini boyituvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Har bir xato o'zida muayyan pedagogik vaziyat, qaror va natijaning o'zaro bog'liqligini aks ettiradi. Ushbu bog'liqlikni anglash esa o'qituvchining refleksiv fikrlashini rivojlantiradi.

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

O'qituvchining pedagogik xatolarni qabul qilishga tayyorligi uning professional yetukligini ko'rsatuvchi muhim indikatorlardan biridir. Xatoni tan olish jarayoni ichki psixologik qarshiliklarni yengishni talab etadi, chunki u o'z faoliyatiga tanqidiy yondashishni nazarda tutadi. Biroq aynan shu jarayon o'qituvchining o'z ustida ishlashiga turtki beradi.

Refleksiya bu jarayonda markaziy o'rin egallaydi. O'qituvchi o'z faoliyatini tahlil qilganida nafaqat xatoni aniqlaydi, balki uning sabablarini chuqur anglaydi. Bu esa pedagogik qarorlarning sifatini oshiradi va kelgusida samaraliroq yondashuvlarni tanlash imkonini yaratadi.

Xatolarga konstruktiv munosabat ta'lim muhitiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday muhitda o'quvchilar xatolardan qo'rqmaydi, aksincha, ularni o'rganish vositasi sifatida qabul qiladi. Natijada ta'lim jarayoni ochiq, erkin va ijodiy tus oladi.

O'qituvchining o'zgarishga tayyorligi esa pedagogik faoliyatning dinamik rivojlanishini ta'minlaydi. Zamonaviy ta'lim sharoitida pedagog doimiy ravishda yangi bilim va ko'nikmalarni egallab borishi zarur. Xatolarni anglash va ulardan saboq chiqarish ushbu rivojlanish jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Shuningdek, pedagogik xatolarni tahlil qilish o'qituvchining kasbiy identifikatsiyasini shakllantiradi. O'z faoliyatini tanqidiy baholay oladigan pedagog yuqori darajadagi refleksiv kompetensiyaga ega bo'ladi va bu uning professional mahoratini oshiradi.

Pedagogik tajriba shuni ko'rsatadiki, xatolarni inkor etuvchi yondashuv ta'lim sifatini pasaytiradi, chunki u rivojlanish imkoniyatlarini cheklaydi. Aksincha, xatolardan o'rganishga asoslangan yondashuv ta'lim jarayonini takomillashtiradi va uning samaradorligini oshiradi.

Pedagogik xatolardan o'rganish jarayonining samaradorlikka ta'siri

Jarayon mazmuni	Pedagogik ifodasi	Amaliy bo'lishi	namoyon	Natija
Xatoni anglash	O'z faoliyatini tan olish	Darsni qayta tahlil qilish	Ongli yondashuv shakllanadi	
Refleksiv tahlil	Sabablarni aniqlash	O'z ustida ishlash	Kasbiy o'sish	
Tuzatish jarayoni	Yangi qarorlar qabul qilish	Metodlarni takomillashtirish	Ta'lim sifati oshadi	
Moslashuvchanlik	O'zgarishga tayyorlik	Innovatsiyalarni qabul qilish	Samaradorlik ortadi	
Pedagogik muhit	Ochiqlik va ishonch	Xatolardan qo'rqmaslik	Faol o'rganish muhiti	

Xulosa

Yuqoridagi ilmiy tahlillar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, ta'lim jarayonida pedagogik xatolarni qabul qilish va ulardan o'rganish zamonaviy pedagogikaning muhim metodologik tamoyillaridan biriga aylanmoqda. O'qituvchining xatolarga nisbatan konstruktiv munosabati

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

uning kasbiy refleksivligini, tanqidiy fikrlashini va o'z faoliyatini qayta ko'rib chiqish qobiliyatini belgilaydi.

Pedagogik faoliyatda xatolarni inkor etish yoki ularni yashirish rivojlanish jarayonini sekinlashtiradi, chunki bu yondashuv o'zgarish imkoniyatlarini cheklaydi. Aksincha, xatolarni anglash va ularni tizimli ravishda tahlil qilish o'qituvchining kasbiy kompetensiyalarini chuqurlashtiradi hamda pedagogik qarorlarning sifatini oshiradi.

Refleksiya jarayoni ushbu rivojlanishning markaziy mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. O'qituvchi o'z faoliyatini tahlil qilgan holda nafaqat xatolarni aniqlaydi, balki ularning sabablarini anglab, kelgusida samaraliroq pedagogik strategiyalarni ishlab chiqadi. Bu esa ta'lim jarayonining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Shuningdek, xatolarga ochiq munosabat pedagogik muhitni demokratlashtiradi, unda o'quvchilar ham xatolardan qo'rqmasdan erkin fikr yuritish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bunday muhit ijodkorlikni, mustaqil fikrlashni va faol o'rganishni rag'batlantiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimi sharoitida o'qituvchining o'zgarishga tayyorligi, innovatsion yondashuvlarni qabul qilishi va o'z ustida muntazam ishlashi pedagogik faoliyat samaradorligini belgilovchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'ladi. Shu nuqtai nazardan pedagogik xatolarni rivojlanish resursi sifatida talqin etish ta'lim sifatini oshirishning muhim strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Natijada shuni xulosa qilish mumkinki, pedagogik xatolardan o'rganish o'qituvchining kasbiy yetukligini oshiradi, ta'lim jarayonini takomillashtiradi va zamonaviy, raqobatbardosh shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Avliyoqulov N.X. *Pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan, 2012.
3. Tolipov O'., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari*. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
4. Qosimov A., Yo'ldoshev J. *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent, 2015.
5. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. *Ta'limda innovatsion texnologiyalar*. – Toshkent, 2018.
6. Zunnunov A. *Pedagogika nazariyasi*. – Toshkent: Sharq, 2006.
7. John Dewey. *Experience and Education*. – New York: Macmillan, 1938.
8. Lev Vygotsky. *Thought and Language*. – Cambridge: MIT Press, 1986.
9. Jean Piaget. *The Psychology of Intelligence*. – London: Routledge, 1950.
10. Jerome Bruner. *The Process of Education*. – Harvard University Press, 1960.
11. Benjamin Bloom. *Taxonomy of Educational Objectives*. – New York: Longmans, 1956.
12. Donald Schön. *The Reflective Practitioner*. – New York: Basic Books, 1983.
13. Kolb D.A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. – New Jersey: Prentice Hall, 1984.
14. Hattie J. *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. – London: Routledge, 2009.
15. Brookfield S. *Becoming a Critically Reflective Teacher*. – San Francisco: Jossey-Bass, 1995.